

Minuta întâlnirii grupului de lucru "**Accesul fermelor mici și mijlocii din România la finanțare. Soluții din perspectiva microcreditării**"

14 februarie 2013, sediul Romanian-American Foundation

La întâlnire au fost prezenți: Adela Ștefan, Dan Stoia, Dana Gafițianu - MADR, Veronica Toncea – FGCR, Cristu Chirfot, Cătălina Luca – MAE (Dep. UE), Mihaela Luca, Adrian-Radu Rey, Cristina Cotenescu -SGG, Maria Doiciu - Eurom Consultancy, Bogdan Merfea -PATRIA Credit IFN SA, Janos Bereczki - Opportunity Microcredit Romania IFN SA, Vlad Mihut - ROMCOM IFN SA, Cristian Jurma - VITAS Romania IFN SA, Ioan Vlasa - FAER IFN SA, Lucian Luca –CRPE, Marton Balogh - Fundația CIVITAS, Roxana Vitan și Romeo Vasilache – RAF, Alexandra Toderiță, Alexandra Calu - CRPE.

Prezentare dl. Cristu Chirfot - **Accesul fermelor mici și mijlocii din România la finanțare . Soluții din perspectiva micro-creditării**

În prezent, aproximativ 40% din populația României rurale nu are acces direct la serviciile financiare, iar pentru cei care au, costul mare al capitalului împrumutat reprezintă un important dezavantaj concurențial față de fermierii din alte state membre. Subvenția acoperă aproximativ 28% din costul înființării unor culturi în România.

O categorie importantă a inovării prevăzute în **Cadrul Strategic Comun și Regulament pentru dezvoltare rurală 2014 – 2020, Reg. Orizontal de finanțare al PAC** o reprezintă utilizarea creativă a instrumentelor financiare prin: **(1) Fonduri de garantare,(2) Fonduri de Împrumuturi și (3)Fonduri de Capitaluri Proprii**, alături de Fondurile de Risc. În perioada 2007-2013 aproape 300 de instrumente financiare au fost utilizate pentru a oferi sprijin din fondurile structurale în statele membre UE, iar structura a fost Fonduri de împrumut (43%), Fonduri de capital (36%) și Fonduri de garantare (21%).

Sunt necesare organisme de punere în aplicare a IF- urilor (instrumentelor financiare).

O selecție a celor mai bune inginerii financiare din UE: IEFP Portugalia, Banca de dezvoltare Ungaria, ACGF Ungaria; ISMEA Italia; Moduilsomir Franța. Se remarcă schema **fondului de creditare din Letonia**, care se adresează lipsei de garanții, costurilor mari pentru credite, cât și lipsei de capital propriu. Proiectul final a condus la sute de clienți și la constituirea a 76 de grupuri de microcreditare, cu 6 incubatoare de afaceri și 18 facilitati de reuniuni. S-a înființat **Uniunea Cooperativelor de Credit**, în special pentru zonele defavorizate socio-economice.

Microcreditele pot participa la îndeplinirea contractelor de finanțare Europeană, prin faptul că pot asigura acoperirea cheltuielilor circulante și de materiale la parametri impuși de agro-tehnologie, a.î. să poată fi obținute producții optim tehnic/economic chiar și pe suprafețe limitate.

De regulă, în lume microcreditul se adresează afacerilor agricole cu cifră de afaceri până în 100.000 euro/an, după care aceștia pot devenii partenerii de credit pentru băncile comerciale. Încrederea fiind considerată suficientă de aceste instituții comerciale. Astfel, microcreditul poate constitui o pepinieră de clienți solvabili pentru piața inter bancară.

Prezentare d-na Maria Doiciu, **Programe și Mecanisme de Micro-Finanțare în Uniunea Europeană. Sectorul de Microfinanțare din România**

Sectorul românesc de microfinanțare este al 5-lea ca mărime din UE, stămește printre cele mai competitive. Cadrul legal pentru microfinanțare există încă din 1993, acum suntem supra-legalizați.

1. Programul Progress

Finantatori: Comisia Europeana si Banca Europeana de Investiții

Administrator: Fondul European de Investiții

România și-a accesat întreaga cotă pe acest program (21,5 milioane de euro). Patria Credit este cel mai mare beneficiar al acesturi program în România.

2. CIP (Competitiveness and Innovation Framework Programme/ Programul-cadru pentru competitivitate și inovare

Spre deosebire de alte țări din est, precum Bulgaria, Polonia, Grecia, Turcia (Fondul de garantare pentru programul: "Un IMM în fiecare sat"), România nu a accesat acest program.

3. JEREMIE (Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises)

JEREMIE poate oferi pentru intermediarilor financiari selectati instrumente financiare cu precadere pentru IMM de tipul: garanții, co-garanții și contra-garanții, garanții de capital, (micro) împrumuturi, asigurări ale creditelor de export, de securitizare, capital de risc de tip, business angel și fonduri de investiții pentru de transfer de tehnologie.

În februarie 2008, FEI si Guvernul Romaniei au semnat un acord de 100 milioane EUR.

4. JASMINE (Joint Action to Support Micro-finance Institutions in Europe)

IFN-urile din România sunt printre principalii beneficiari ai programului JASMINE, 6 IFN (Patria Credit, Express Finance (Vitas), OMRO, FAER, LAM, ROMCOM , o banca pentru IMM-uri (Banca Carpatica) si Agentia IMM – programul Kogalniceanu) au primit servicii rating și de evaluare și au beneficiat de instruire de specialitate și de programe de consultanță.

Pe programul JASMINE, **CAR-urile sunt eligibile pentru asistență tehnică.** Se dorește punerea bazelor unor CAR-uri pentru fermieri.

5. RSI (Risk Sharing Instrument for Innovative and Research oriented SMEs and small Mid-Caps)

RSI este un sistem de garantare pilot menita sa sprijine finanțarea activitatilor de Cercetare si Dezvoltare si transferul de tehnologii catre IMM inovative

6. European Union Programme for Social Change and Innovation

Axa Microfinanțare și antreprenoriat social din acest program va facilita accesul la finanțare pentru antreprenori, în special a persoanelor din somaj și a întreprinderilor sociale. 20% din bugetul programului propus este alocat cu titlu indicativ pentru axa microfinanțare și de antreprenoriat social – 200 milioane de euro.

Trebuie limpezită legislația pe economie socială în România. Fondul European de Antreprenoriat Social este un nou brand propus de Comisia UE fondurilor de investiții care investesc cel puțin 70% din banii lor în întreprinderi sociale. În Europa de Vest, a bună parte din sectorul de microcreditare se adresează întreprinderilor sociale. Exemplu: IFN-MF; FAER Romania. Din păcate, în România nu există o coordonare între programele de formare în antreprenoriat și programele de acces la microfinanțare. Dup ce îi înveți pe micii fermieri să își dezvolte un plan de afaceri, banca nu-i dă credit, deci procesul nu se finalizează.

În Europa, din ce în ce mai mult aceste programe se transformă în instituții, ceea ce ar trebui să se întâmple și în România. Sectorul nostru de microfinanțare are deja experiență în accesarea de programe descentralizate.

D-na Roxana Vitan a afirmat că prin coordonarea mai multor instrumente din fonduri europene care nu sunt acum dedicate microfinanțării se pot obține premisele creșterii sănătoase pe termen lung al celor nebankabili. D-na Doiciu a întărit această idee, a necesității creării unei entități care să gestioneze aceste fonduri.

În continuare au urmat prezentările reprezentanților celor 5 instituții financiare nebankare prezente, care acoperă 80-90% din piață de microcreditare din România.

DI. Bogdan Merfea (PATRIA CREDIT) a reiterat necesitatea constituirii unor instrumente de garantare pentru cei de la baza piramidei și a subliniat faptul că instituțiile de microcreditare aduc o valoare adăugată și prin faptul că se implică în viața comunității locale, este mai aproape de realitățile acesteia.

Patria Credit are cea mai mare rețea de unități teritoriale din țară din rândul microfinanțatorilor. Creditul mediu acordat producătorilor agricoli este de 3816 Euro.

Fluxul de creditare pe segmentul producători agricoli în 2012 a fost:

3 zile – de la primul contact cu clientul până la semnarea cererii de credit

6 zile – de la semnarea cererii de credit până la întocmirea dosarului de finanțare

2 zile – de la întocmirea dosarului până la aprobare/respingere

3 zile – de la aprobarea creditului până la tragere (virarea banilor)

DI Janos Bereczki (Opportunity Microcredit Romania IFN SA) a subliniat faptul că în mediul rural nerambursarea creditului este percepută ca o rușine. Costurile microcreditelor acordate de Opportunity Microcredit Romania sunt mari din cauza costurilor cu provizioanele, cu transportul până la exploatarea beneficiarului, cu monitorizarea lor. Costul atragerii de capital pentru instituții de microfinanțare este foarte mare, de 8-9%.

Clientii ar trebui să se gândească mai mult la forme de asociere (dau vina pe birocrație, concurență etc). Asocierea ar fi benefică.

Microcreditele sunt în medie mai scumpe cu aproximativ 30% decât cele oferite în sistemul bancar. Finalitatea lor este cam 60% pentru capital de lucru, 40% - investiții.

DI. Ioan Vlasa (FAER)

FAER a început prin activități de formare profesională și susținerea creării de asociații de producători rurali.

DI. Vlad Mihuț (ROMCOM)

Romcom a încercat să ofere clienților un pachet integrat de servicii - soluții de dezvoltare, training pentru afaceri etc. Produsele de creditare sunt realizate pe baza cercetării de teren.

O mare problemă o constituie faptul că instituțiile de microfinanțare nu pot obține scrisori de confort. Clientii nu pot găsi bunuri cumpărate cu ajutorul fondurilor europene pentru agricultură pentru credite prin instituții de microfinanțare.

De asemenea, trebuie făcută distincția între instituțiile de microfinanțare și celelalte IFN-uri.

D-na Doiciu a amintit de existența Codului European de Bune Practici în domeniul microcreditării, a cărui adoptare credibilizează instituțiile de microcreditare. De asemenea, a subliniat faptul că în România nu avem nevoie de produse foarte dedicate și că discriminarea pozitivă nu funcționează, fiind foarte scumpă.

D-na Veronica Toncea (Fondul de Garantare a Creditului Rural)

FGCR este beneficiarul unei măsuri de inginerie financiară finanțată prin bani europeni, castigate în urma unei licitații.

Garanțiile obținute prin FGCR nu se provizionează. În 2012 a crescut exponențial numărul de beneficiari i garanției Fondului, respectiv de 4 ori față de anul 2011 și de asemenea s-a redus într-o proporție importantă valoarea medie a unei garanții, activitatea concentrându-se asupra creditelor pentru capitalul de lucru cu sume foarte mici.

Instituțiile de micro-finanțare doresc să solicite garanții pentru creditele acordate pentru agricultura si persoanelor juridice care nu incheie bilant contabil si nu au rating (altele decat cele incadrate in categoria IMM) si care conform Comunicarii CE nr 155/2008 trebuie să plătească un comision de 3,8%, nivel foarte ridicat, care le face să nu-și permită să apeleze la FGCR. O soluție pentru fluidizarea sistemului ar fi declararea acestui comision de garantare ca ajutor de stat, soluție care ar permite reducerea acestui comision si scaderea gradului de indatorare al beneficiarilor. Problema și mai mare o constituie faptul că normele BNR vor împiedica persoanele fizice să primească credite pentru agricultură (cu excepția celor rambursate pe seama subvențiilor) De asemenea, avem nevoie de umbrela fondurilor de asigurare a riscurilor naturale.

DI. Marton Balogh (Fundația CIVITAS)

Asocierea în mediul rural nu se produce de la sine.

În actuala perioadă de programare, PNDR a ajutat mai ales fermierii mari. Însă și fermierii mici grup tinta f important. Finanțarea dispartată pe proiecte n-o sa producă efecte strategice. Este nevoie de o abordare integrată.

D-na Adela Ștefan (MADR, AM PNDR)

În PNDR au fost finanțate Grupuri de Acțiune Locală, care finanțează proiecte de mici dimensiuni. În această vară, MADR intenționează să lanseze o ultimă sesiune pe măsura 1.2.1. (investiții în ferme) pentru beneficiarii 141, cu o valoare mult redusă (aproximativ 50 000 Euro).

Suntem acum în etapa analizei nevoilor în pregătirea noului PNDR. Sperăm să vă avem ca parteneri în procesul de consultare publică.

DI. Balogh propune ca în noul PNDR să fie eligibile și entități de economie socială.

D-na Dana Gafițianu (Direcția politici publice, MADR) a precizat că în cadrul Ministerului Agriculturii este în derulare un *proiect de asistență a Băncii Mondiale pe sectorul agro-alimentar în care se va pregăti o notă tehnică pe subiectul creditării*. Se va face o evaluare a ce s-a finanțat de la bugetul de stat și se va contura o strategie care va fi deasupra PNDR-ului. **Se dorește organizarea unei întâlniri de lucru dintre experții Băncii Mondiale și prezentul grup interministerial, pentru a furniza input-uri.**

CONCLUZIE: Există modele pe care le putem gândi, avem instituții, avem inițiative. Principalele direcții de acțiune în direcția îmbunătățirii creditării agriculturii mici și mijlocii în România sunt:

- a) reducerea costurilor finanțării;
- b) diversificarea surselor de garantare a creditului pentru agricultură;
- c) diversificarea surselor de finanțare.

Propunerile concrete ce urmează a fi dezbătute mai în detaliu în cadrul următoarelor întâlniri ale acestui grup de lucru interministerial:

- ✚ crearea unui fond de creditare pentru instituțiile de microfinanțare;
- ✚ subvenționarea dobânzii în noul PNDR;
- ✚ declararea ca ajutor de stat a comisionului de garantare prin FGCR a creditelor oferite agricultorilor prin instituții de microfinanțare pentru a determina scăderea dobânzilor;
- ✚ înființarea Schemei Române de Micro-finanțare, care să fie finanțată prin Programele de Micro-Finanțare ale Uniunii Europene;